

Azərbaycan Tibb Universiteti
Patoloji anatomiya kafedrası

2018-2019-cu tədris ilinin payız semestri
Stomatologiya fakültəsinin tələbələri üçün

PATOLOJİ ANATOMİYA-2

fənni üzrə

SİLLABUS

(İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI)

FAKÜLTƏ	070104 Stomatologiya
Fənnin kodu:	İPF-B11
Fənnin növü:	Məcburi
Fənnin tədris semestri:	V
Fənnin krediti:	3 kredit
Fənnin tədris forması:	Əyani
Fənnin tədris dili:	Azərbaycan dili
Fənni tədris edən müəllimlər:	Kafedranın professor-müəllim heyəti
Kafedranın telefon nömrələri:	(+994) 125958518; (+994) 125978084
E-mail:	pathology@amu.edu.az

Web sayt:

<https://amu.edu.az/page/200/patoloji-anatomiya-kafedrası?local=1637074960>

GİRİŞ

“Patoloji anatomiya-2” fənni.

Fənnin məqsədi:

Xəstəliklərin müxtəlif inkişaf səviyyələrində onların etiologiyasının, patogenezinin və morfolojiyasının (morfogenez), xəstəliklərin, sağalma və ağırlaşma proseslərinin, nəticə və uzaq fəsadlarının struktur əsaslarının; xəstəliklərin, o cümlədən stomatoloji xəstəliklərin məlum klassik gedişlərinin insanların həyat şəraitlərinin daim dəyişilməsi və aparılan yeni terapeutik müalicə üsulları ilə əlaqədar müasir şəraitdə dəyişilmə proseslərinə uğramalarının (patomorfoz), eləcə də aparılmış diaqnostik və terapeutik tibbi manipulyasiyalar nəticəsində atipik xarakter almalarının və digər patologiyalar istiqamətinə yönəlmələrinin (yatrogeniya); praktik səhiyyə sistemində patoloji-anatomik xidmətin və onun qarşısında duran yuxarıda göstərilən məqsədlərinin, həmçinin bu məqsədlərin təşkilati-praktik formada həlli məsələlərinin öyrənilməsidir.

Fənnin təsviri:

Bu fəndə xüsusi patologiyaların bölmələri olaraq xüsusi patologiyaya giriş (xəstəliklərin nomenklaturası və təsnifatı, patoloji-anatomik diaqnoz, onun strukturu və tərtibi prinsipləri), ürək-damar sistemi xəstəlikləri (ürək qüsurları, vaskulitlər, ürəyin işemik xəstəlikləri və serebro-vaskulyar xəstəliklər), revmatik xəstəliklər, ağciyər xəstəlikləri, həzm traktı xəstəlikləri, qaraciyər və böyrək xəstəlikləri, daxili sekresiya vəzlərinin xəstəlikləri, daxili cinsiyyət üzvlərinin və süd vəzlərinin dishormonal, şişönü və şiş xəstəlikləri, hamiləlik patologiyaları, infeksiyon xəstəlikləri (virus infeksiyaları, rikketsiozlar, bakterial hava-damcı və bakterial bağırsağ infeksiyaları, vərəm, sepsis və s.) bu kimi patologiyalar, diş xəstəlikləri (karies, pulpit, periodontit), parodontun xəstəlikləri (gingivit, parodontit, parodontoz, parodontomalar), ağızın selikli qişasının iltihabi xəstəlikləri (stomatit, xeylit, qlössit), çənə sümüklərinin xəstəlikləri (periostit, osteomyelit) və ağız suyu vəzlərinin xəstəlikləri (sialoadenit, sialolitiaz), onların etio-patogenezi, morfogenezi, ağırlaşmaları və tanatogenezi tələbələrə ətraflı tədris edilir.

Patoloji anatomiyanın tədqiqat sahələrinə həmçinin kompyuter texnologiyası da daxil olmaqla elmi-texniki tərəqqinin müasir nailiyyətlərindən, eləcə də müasir patoloji anatomiyanın müayinə üsullarından (işıq mikroskopiyası,

immunmorfologiya, histokimyəvi, immunhistokimyəvi, morfometrik, qaranlıq sahə, faza-kontrast, polyarizasion, lyuminessent mikroskopiyası, elektron mikroskopiyası, əldə edilmiş nəticələrin riyazi statistik analizləri və s.) istifadə etməklə xəstə orqanizmdə patoloji proseslər zamanı müxtəlif səviyyələrdə (orqanizm, orqan, toxuma, hüceyrə, ultrastruktur və molekulyar) inkişaf edən struktur dəyişiklikləri, onların etiologiyasını, patogenezi və morfogenezlərini, tanatogenetik inkişaf mexanizmlərini, bu proseslərin forma və xarakterini, qarşılıqlı dinamik əlaqələrini, klinik-morfoloji forma və mərhələlərini, patomorfozunu öyrənmək aiddir.

Fənnin tədrisi müddətində kafedranın tədris bazalarında dərs keçən tələbələr vaxtaşırı olaraq həmçinin meyit müayinələrində və biopsiya materiallarının makroskopik müayinələrində də iştirak edirlər.

Tədris fənninin öyrənilməsinin sonunda tələbələrin bilik və bacarıqlarına dair tələblər

Tələbə bilməlidir:

- müxtəlif inkişaf mərhələlərində xəstəliklərin etiologiyası, patogenezi və morfologiyasını (morfogenezi), sağalmanın struktur əsasları, xəstəliklərin ağırlaşmaları, nəticələri və uzunmüddətli nəticələri, ölüm səbəbləri və mexanizmlərini (tanatogenezi);
- insan həyatının dəyişməsi və müalicə nəticəsində xəstəliklərin dəyişməsinə (patomorfoz), terapevtik və diaqnostik manipulyasiyalar nəticəsində baş verən dəyişiklikləri (müalicənin patologiyası);
- patoloji-anatomik xidmətin strukturunu, səhiyyə sistemində yerini və vəzifələrini;
- dişlərin karies və qeyri-karioz dəyişikliklərinin, pulpit və periodontitin patomorfoloji xüsusiyyətlərini;
- diş ətinin və parodontun xəstəliklərinin patomorfoloji xüsusiyyətlərini;
- ağız suyu vəzlərinin xəstəliklərinin patomorfoloji xüsusiyyətlərini;
- çənənin xəstəliklərinin patomorfoloji xüsusiyyətlərini.

Tələbə bacarmalıdır:

- təşrih zamanı makropreparatlar vasitəsilə diaqnozu və xəstəliyin mahiyyətini müəyyən etməyi;
- işıq mikroskopiyası ilə histoloji preparatlarla xəstəlikləri müəyyən etməyi;
- orqanizmin orqan və toxumalarında baş verən makro- və mikroskopik dəyişikliklərin təsvirinə əsasən xəstəliklərin diaqnostikasını aparmağı.

Tələbə yiyələnəməlidir:

- klinik-anatomik analiz bacarıqlarına;
- xəstəliklərin morfoloji diaqnostik əlamətlərinin sintetik ümumiləşdirilməsinin əsaslarını və onların səbəb-nəticə əlaqələrində düzgün şərhinə.

Patoloji anatomiya-2 üzrə mühazirələrin

Mövzu planı:

№	Mövzu	Saat
1.	Xəstəliklər haqqında anlayış. Etiologiya və patogenez. Xəstəliklərin nomenklaturası və təsnifatı. Ürək-damar sistemi xəstəlikləri. Ateroskleroz və hipertoniya xəstəliyi. Ürəyin işemik xəstəlikləri.	2
2.	Revmatik xəstəliklər.	2
3.	Ağciyər xəstəlikləri. Mədə-bağırsaq traktı xəstəlikləri.	2
4.	Qaraciyər xəstəlikləri. Böyrək xəstəlikləri.	2
5.	İnfeksiyon xəstəliklər. Virus infeksiyaları. Bakterial infeksiyalar. Vərəm. Sepsis. Odontogen sepsis.	2
6.	Karies. Dişlərin qeyri-karioz dəyişiklikləri. Pulpit. Periodontit.	2
7.	Diş ətinin və parodontun xəstəlikləri (gingivit, parodontit, parodontoz). Ağız suyu vəzlərinin xəstəlikləri. Çənənin xəstəlikləri (periostit, osteomielit).	2
Cəmi:		14

**Patoloji anatomiya-2 üzrə praktik məşğələlərin
MÖVZU PLANI**

№	Mövzu	Saat
1.	Ürək-damar sistemi xəstəlikləri. Ateroskleroz.	4
2.	Hipertoniya xəstəliyi. Ürəyin işemik xəstəlikləri. Serebrovaskulyar xəstəlik.	4
3.	Revmatik xəstəliklər.	4
4.	Ağciyər xəstəlikləri.	4
	Kollokvium 1.	
5.	Mədə-bağırsaq traktı xəstəlikləri. Qaraciyər xəstəlikləri.	4
6.	Böyrək xəstəlikləri. Daxili sekresiya vəzlərinin xəstəlikləri.	4
7.	İnfeksiyon xəstəliklər, ümumi məlumat. Virus infeksiyaları (Qrip. Qızılca. Poliomielit. İİV-infeksiya). Rikketsiozlar (Səpkili yatalaq).	4
8.	Bakterial hava-damcı infeksiyaları (Difteriya. Skarlatina. Meninqokok infeksiyaları).	4
	Kollokvium 2.	
9.	Bakterial bağırsaq infeksiyaları (Qarın yatalağı. Vəba. Dizenteriya). Vərəm. Sepsis.	4
10.	Diş xəstəlikləri (Karies. Pulpit. Periodontit). Parodontun xəstəlikləri (Gingivit. Parodontit. Parodontoz. Parodontomalar).	4
11.	Ağzın selikli qişasının iltihabi xəstəlikləri (Stomatit. Xeylit. Qlossit). Çənə sümüklərinin xəstəlikləri (Periostit. Osteomielit). Ağız suyu vəzlərinin xəstəlikləri (Sialoadenit. Sialolitiaz).	4
12.	Kollokvium 3.	2
Cəmi:		46

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Patoloji anatomiya-1 fənni üzrə krediti toplamaq üçün lazımı 100 balın toplanması aşağıdakı kimi həyata keçirilir:

50 bal – imtahana qədər, o cümlədən:

10 bal – dərslə davamiyyət;

10 bal – sərbəst iş;

30 bal – kollokvium;

50 bal – final imtahan.

- Dərs buraxmağa görə davamiyyət balından buraxılan saatdan asılı olaraq 3 bala qədər çıxılır. Davamiyyətdən 7 baldan aşağı toplayan tələbə imtahana buraxılmır.
- Sərbəst işlər tələbələrdə auditoriyadan kənar, müstəqil öyrənmə qabiliyyətini inkişaf etdirmək məqsədi ilə tətbiq edilir. Tələbə semestr ərzində Ppt təqdimat və yaxud referat şəklində 3 sərbəst iş hazırlamalıdır. Sərbəst işlərin siyahısı fənnin proqramına uyğun olaraq kafedralarda hazırlanır və semestrin ilk həftəsində hər bir tələbəyə verilir. Sərbəst işlərin qəbulu semestr ərzində həyata keçirilir və bir qayda olaraq 14-cü həftədə tamamlanır. Sərbəst işlər müvafiq olaraq 3, 3, 4 balla (cəmi 10 bal) qiymətləndirilir.
- Semestr ərzində 3 dəfə şifahi sorğu şəklində kollokvium keçiriləcəkdir. Hər kollokvium maksimum 10 balla qiymətləndirilir. Kollokviumda iştirak etmədikdə jurnalda 0 (sıfır) bal qeyd olunacaqdır.
- Final imtahan test üsulu ilə universitetin “Virtual Test Mərkəzi”ndə keçiriləcəkdir. Tələbə imtahanda minimum 17 bal toplanmasa, imtahana qədər yığılan ballar toplanılmayacaq.
- Tələbələrin imtahana hazırlığına kömək məqsədi ilə kafedranın təcrübəli professor-dosent heyətinin imtahanqabağı məsləhət saatlarının qrafiki tərtib olunacaqdır.
- İmtahanda və imtahana qədər toplanan ballar cəmlənir və yekun miqdarı aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

A – “Əla”	– 91 – 100
B – “Çox yaxşı”	– 81 – 90
C – “Yaxşı”	– 71 – 80
D – “Kafi”	– 61 – 70
E – “Qənaətbəxş”	– 51 – 60
F – “Qeyri-kafi”	– 51 baldan aşağı

SƏRBƏST İŞ:

Patoloji anatomiya-1 fənni üzrə sərbəst işlərin mövzuları

№	Mövzu
1.	Ateroskleroz. Hipertoniya xəstəliyi. Ürəyin işemik xəstəlikləri. Serebrovaskulyar xəstəliklər.
2.	Revmatik xəstəliklər. Ağciyər xəstəlikləri.
3.	Mədə-bağırsaq traktı xəstəlikləri. Qaraciyər xəstəlikləri.
4.	Böyrək xəstəlikləri.
5.	Daxili sekresiya vəzlərinin xəstəlikləri.
6.	Virus infeksiyaları (Qrip. Qızılca. Poliomielit. İİV-infeksiya). Rikketsiozlar (Səpkili yatalaq).
7.	Bakterial hava-damcı infeksiyaları (Difteriya. Skarlatina. Meningokok infeksiyaları). Bakterial bağırsaq infeksiyaları (Qarın yatalağı. Vəba. Dizenteriya).
8.	Vərəm. Sepsis.
9.	Diş xəstəlikləri (Karies. Pulpit. Periodontit). Parodontun xəstəlikləri (Gingivit. Parodontit. Parodontoz. Parodontomalar).
10.	Ağzın selikli qişasının iltihabi xəstəlikləri (Stomatit. Xeylit. Qlossit). Çənə sümüklərinin xəstəlikləri (Periostit. Osteomielit). Ağız suyu vəzlərinin xəstəlikləri (Sialoadenit. Sialolitiaz).

SİLLABUS – İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI

Baza ali tibb təhsilinin məzmunu tədris prosesinin planlaşdırılmasını, onun həyata keçirilməsinin forma və metodlarını, tədris yükünün həcmi, tədris mərhələlərinin (semestrlərin) müddətini, tədris növlərini (mühazirə, praktik məşğələ, laboratoriya və s.) ayrı-ayrı fənlərin həcmi, ixtisaslar üzrə təhsil proqramlarına qoyulan tələbləri əhatə edir.

Tədris prosesinin planlaşdırılması və təşkili tədris planları (nümunəvi işçi və fərdi) və fənlər üzrə işçi proqramları əsasında həyata keçirilir. Həmin sənədlərin forması və strukturu ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyənləşdirilir.

Fənn proqramları ixtisaslar üzrə ali təhsil proqramlarının tələblərinə uyğun olaraq ali təhsil müəssisələri tərəfindən hazırlanır və müvafiq qaydada Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilir. Fənn proqramları əsasında

işçi proqramlar (sillabuslar) hazırlanır və ali təhsil müəssisələri tərəfindən təsdiq edilir.

İşçi tədris proqramı (sillabus) – fənnin müvafiq proqramı əsasında hazırlanan və özündə tədris olunan fənnin təsvirini, onun hədəf və məqsədini, qısa məzmununu, dərslərin müddətini və növlərini, tələbənin sərbəst işi üçün tapşırıqları, onların yerinə yetirilməsi müddətini, məsləhət saatlarını, müəllim haqqında məlumatı, müəllimin tələblərini, qiymətləndirmə meyarlarını, aralıq qiymətləndirilmə cədvəlini, istifadə olunan ədəbiyyatın siyahısını özündə əks etdirən sənəddir.

Əsas ədəbiyyat:

1. Həsənov Ə.B. Patoloji anatomiya. Dərslik. Bakı, 2003. 780 s.
2. Həsənov Ə.B. Patoloji anatomiya üzrə test sualları. Dərslik. Bakı, 2006. 450 s.
3. Серов В.В., Ярыгин Н.Е., Пауков В.С. Патологическая анатомия. Атлас. Москва, 1986. 368 с.
4. “Patoloji anatomiya-1” fənnindən mühazirə mətnləri.

Əlavə ədəbiyyat:

5. Kumar V, Abbas A, Aster J, Perkins J. Robbins basic pathology. 10th edition. Elsevier, 2018, 910 p.
6. Kumar V, Abbas A, Aster J, Perkins J. Robbins and Cotran pathologic basis of diseases. Elsevier Saunders, 2015, 1412 pp.
7. Kuzey G.M. Temel patoloji. Güneş Kitabevi, 2007, 1060 s.
8. Klatt EC. Robbins ve Cotran Patoloji Atlası. Çevirici editörü Reyhan Eğilmez. Güneş Tıp Kitabevleri, 2009, 527 s.
9. Струков А.И., Серов В.В. Патологическая анатомия. 6-ое издание. Учебник / Под ред. проф. В.С. Паукова. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015, 880 с.
10. Пальцев М.А., Коваленко В.Л., Аничков Н.М. Руководство по биопсийно-секционному курсу. Москва, 2002. – 255 с.